

На пташиному базарі

Лариса Письменна

Зима. Під ногами якийсь кучерявий лід, аж страшно ступити — невідомо, в який бік поїде нога. Хоча й упасти не впадеш у цій тісноті та штурханині.

Під дашком-навісом сидять тітки з "провізією" для пташок та всякої тваринної дрібноти. Продають хом'ячків, морських свинок, кролів, собак, котів. Улітку торгують і акваріумними рибками, але зараз мороз. Пташине царство репрезентують в основному два види пернатих: канарки та яскраві маленькі папужки. Папужки пронизливо джеркотять, ніби застерігаючи необережних любителів, що, придбавши їх, тим самим надійно позбудуться тиші та спокою. Канарки поводять себе скромніше. Сіренькі самички та лимонні й жовтогарячі самці-кенарі жваво пурхають у клітках, щоб зігрітись. А чи співочі ті кенарі, чи ні — треба вірити продавцеві на слово. Продавці ж присягаються, що вдома куплений кенар заспіває хіба ж так, а тут — ніяковіє.

Під центральним дашком-навісом в основному продають собак. Левине місце посередині прилавка займає чистокровний англійський дог, біля нього, на видноті, папери: родовідна, дипломи. Дог і справді — дай боже, не марно ж на його породистій фізіономії (мордою її назвати якось незручно) проступило почуття власної гідності та невдоволення. Справа в тому, що в кошику біля дога — п'ятеро цуценят, з якими англійський дог явно не має жодних родинних стосунків. Пса просто позичили, аби продати безпорідних цуценят, видавши їх за рідних догових дітей. Досвідчене око відразу розпізнає "туфту", а недосвідчені можуть і клюнути. Адже сам дог лежить мовчки.

Червоноокий чоловічок з виразом палкого бажання похмелитися продає стару, вже досить облізлу болонку. Болонка дрижить, відчуваючи себе дуже незахисно в чужих руках, а що то руки — чужі, сумніву немає. Чоловічок править за болонку недорого, всього п'ятірку. Зрештою, він згоден і на три карбованці. Якийсь солідний пенсіонер з військовою виправкою (пенсіонерів на цьому базарі не бракує) іронічно оглядає цуценят — "догових дітей". Він здогадується про хитрощі продавця, змовчує проте, — на пташиному базарі склалися певна солідарність і свої неписані правила. Зате зупиняється біля чоловічка з болонкою. Тут правила безсумнівно порушені.

— Де поцупив?

— Моя! От, їй-право, моя! — запевняє чоловічок, благально дивлячись на солідного пенсіонера. — Самому жалько розлучатися, так гроші треба.

— "Моя"! А звуть її як?

— Та як же... — губиться, страждаючи, чоловічок. — Машкою і звуть. Машенькою. Нежна собачка. Красавиця. Може б, купили? Я недорого...

Солідний пенсіонер бере болонку за шкірку. Вона тихо повискує і покійно дрижить.

— Твоя Машка песик. Не встиг роздивитися, чи що?

У червоноокого слів немає. Саме страждання: похмелитися б!

— Ось що голубе: неси-но свою Машку на те саме місце, звідки поцупив. А на похмілля... лихий із тобою, я тобі дам.

— На "Стрілецьку"? — оживляється чоловічок.

— Досить з тебе і на "бормотуху". Тільки не підкинь кудись до іншого двору, а випусти там, де взяв. А, що з тобою балакати, ходімо разом. Це далеко?

— Та ні, кварталів три-чотири...

І червоноокий рушає з базару під конвоєм солідного пенсіонера.

— А яке кошеня краще — ангорське чи сибірське? А може, сіамське? — видзвонює дівча років шести, тримаючи маму за руку, щоб не загубитись.

— Побачимо, — поблажливо відказує мати. — Головне, щоб ти його доглядала.

— Я доглядатиму, мамцю, — радісно щебече дівча. — Я так його доглядатиму!

Мати з донькою обходять продавців з котами і все не можуть зупинити свій вибір на котромусь. Кошенята є гарні, пухнасті або ж сіамські з голубими очима, і те хочеться, і те... Кошеня — то, мабуть, давно обіцяний дівчинці подарунок, тому й треба вибрати як слід.

Погляд матері падає на стареньку бабцю. Бабця стоїть осторонь від продавців, які торгують породистими кошенятами, і притискає до грудей щось невеличке й живе. Вона дивиться на людей несміливо і, здається, соромиться показати свій "товар".

— Що у вас, бабусю? — питає мати дівчинки.

Бабця сором'язливо відгортає вилогу потертого пальта й показує кошеня. Звичайнісіньке біле з сірими латками мале кошеня.

— Та воно ж просте!

— Просте, — сумирно погоджується бабця.

— То чого ж ви його продаєте?

— А я й не продаю. Я його так віддам, аби в добрі руки. Щоб на вулицю не викинули.

Мати дівчинки розгублено дивиться, знизує плечима й проходить далі. Дівчинка трохи затримується біля простого кошеняти, але, злякавшись, щоб не відбитися від матері, швидко біжить услід за нею. Бабця терпляче зітхає, але з місця не сходить, ніби відчуючи, що мати з донькою знов повернуться до неї. Так і є, он вони підходять!

— Ну що, ніхто не хоче брати? — питає мати.

— Ніхто, — скрушно відказує бабця, — Я б і свого карбованця вже дала на додачу, та боюся, що карбованця візьмуть, а кошеня викинуть.

— Ма-а-мочко, — стиха каже дівчинка й зазирає матері в обличчя. — То нічого, що воно просте...

— От і я думаю, що нічого. Не шкода, коли й пропаде.

— Воно в мене ніколи не пропаде! Я його буду любити, он воно яке гарненьке!

Несмілива бабця, котра досі затуркано поглядала на людей, усміхається і стає враз схожою на стару чарівницю, яка обдаровує маленьку принцесу чарівним даром. Вона врочисто передає зі своїх старечих рук, зморщених і темних, у теплі дитячі рученята просте, біле, з сірими латками, кошеня. Дівчинка ховає кошеня під полу свого

пальтечка, а мати дістає з гаманця й подає бабці трояка.

— Що ви, бог із вами, не треба! Я й так рада, що добрі люди таки знайшлися, — не бере гроші бабця.

А біля англійського дога вже закипіла жвава торгівля: знайшлися простаки на безпорідних цуценят. Дог нервово позіхає і відвертається. На його благородній "фізіономії" вираз заслуженого протесту та образи.

Несподівано голосно, на весь базар, розсипаються заливчасті трелі: то заспівав щойно принесений кенар.

"Це його вдома нагодували маком", — перешіптуються продавці птахів, але вголос не кажуть нічого. Неписані правила пташиного базару диктують свою поведінку.

Холодно. Слизько. А людей не меншає. Всяких.